

ΟΔΗΓΟΣ ΤΩΝ ΠΑΤΡΩΝ

ΥΠΟ

ΑΔΕΛΦΑΝΔΡΟΥ Π. ΕΥΜΟΡΦΟΠΟΥΛΟΥ

ΚΑΙ

ΠΑΝΟΥ ΣΒΕΤΣΟΥ

ΠΑΤΡΑΙ

Τοπογραφία.

Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, κειμένη πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Πελοποννήσου, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς παραλίας τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, εἰς Β. πλάτος 38°, 14', 25" καὶ μῆκος 19°, 24', 6" τοῦ Μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων, ὁρίζεται πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τοῦ ὄρους Παναχαϊκοῦ, πρὸς δυσμὰς ὑπὸ τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου, ἀποτελοῦντος μέρος τοῦ Κορινθιακοῦ, πρὸς ἄρκτον ὑπὸ τοῦ χειμάρρου Μειλίχου καὶ πρὸς νότον ὑπὸ τοῦ χειμάρρου Γλαυκοῦ.

Τὸ ἔμβαδὸν τῆς πόλεως, ἐντὸς τοῦ ἐγκεκριμένου σχεδίου αὐτῆς, ἀνέρχεται εἰς δύο ἑκατομύρια □ μέτρων, ἐξ ὧν αἱ μὲν ὁδοὶ καταλαμβάνουσι περὶ τὰς πεντακοσίας χιλιάδας □ μέτρων, αἱ δὲ πλατεῖαι περὶ τὰς ἑννεήκοντα χιλιάδας □ μέτρων. Ἡ περίμετρος αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς τὰ ἕξ περίπου χιλιόμετρα. Ἡ πόλις, λόγῳ τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἔδαφους αὐτῆς, διαιρεῖται εἰς ἄνω καὶ κάτω πόλιν, ἔχει δὲ ὑψόμετρον ἀπὸ τῆς θαλάσσης, ἐν μὲν τῇ κάτω πόλει ἀπὸ ἐνὸς ἕως εἴκοσι μέτρων, ἐν δὲ τῇ ἄνω πόλει ἀπὸ εἴκοσι μέχρι πενήκοντα.

Γεωλογία.

Ἄπασα ἡ πεδιάς, ἐφ' ἧς εὕρσκεται ἡ πόλις τῶν Πατρῶν, εἶναι ποταμόχωστος, σχηματισθεῖσα, τὸ μὲν ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Παναχαϊκοῦ κατερχομένων χειμάρρων καὶ ἑρυσμάτων, ἅτινα ἐπέχωσαν τὴν πεδιάδα, κεκαλυμμένην πρότερον ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, τὸ δὲ ἐξ ἐξάρσεων τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης. Τὸ ἔδαφος ἐν γένει τῶν Πατρῶν εἶναι ἀργυλλώδους φύσεως.

Ὄρεογραφία.

Τὸ μόνον καὶ κύριον ὄρος τῶν Πατρῶν εἶναι τὸ Παναχαϊκόν κληθὲν οὕτω, ὡς δεσπόζον τοῦ πλείστου μέρους τῆς Ἀχαΐας, κοινῶς καλούμενον Βωδιᾶς, διότι ὀρώμενον ἐξ ὀρισμένης τοποθεσίας τοῦ χωρίου Δεμέστιχα, παρουσιάζει εἰς τὸν θεώμενον αὐτὸ σχῆμα βοός. Τὸ ὕψος αὐτοῦ ἐξικνεῖ-

ται εις 1927 μέτρα, ἀπέχει δὲ τῆς πόλεως περὶ τὰ ἑξ χιλιόμετρα. Ἡ συντομωτέρα ὁδὸς πρὸς ἄνοδον εἰς αὐτό, εἶναι ἡ βατῆ ὁδὸς Πουερναροκάστρου. Συνέχειαν τοῦ ὄρους τούτου ἀποτελοῦν μικροὶ λόφοι, ἐγγύτερον πρὸς τὴν πόλιν εὐρισκόμενοι· τοιοῦτοι δὲ εἶναι οἱ λόφοι τοῦ Γηροκομείου, τοῦ Φρουρίου καὶ τοῦ Ἐσχατοβουνίου.

Ἵδρογραφία.

Ποταμοί.—Τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν διαρρέουσι τρεῖς χειμάρροι· πρὸς ἄρκτον μὲν, καὶ περὶ τὰ 2 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ χειμάρρος Μειλίχος, κληθεὶς οὕτω ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος· κατ' ἀρχὰς ἐκαλεῖτο Ἀμείλιχος (σκληρός), ἔνεκα τῶν ἀνθρωποθυσιῶν, αἵτινες ἐτελοῦντο ἐντὸς τοῦ παρ' αὐτὸν εὐρισκομένου Ναοῦ τῆς Τρικλαρίας Ἀρτέμιδος· κατόπιν δὲ Μειλίχιος καὶ Μείλιχος, ἀφ' ἧς ἐποχῆς αἱ θυσίαι αὐταὶ ἔπαυσαν· κοινῶς ὁ χειμάρρος οὗτος καλεῖται Συχαίνεο ποτάμι, διότι διέρχεται ἐν τῇ μέσῃ τῶν χωρίων ἄνω καὶ κάτω Συχαίνων ὅρει κωνονικῶς καὶ ἐντὸς ὠρισμένης κοίτης. Πρὸς Νότον, καὶ περὶ τὰ 3 χιλιόμετρα μακρὰν τῆς πόλεως, ὁ χειμάρρος Γλαῦκος, κληθεὶς οὕτω πρὸς τιμὴν τοῦ ἡμιθέου Γλαύκου, κοινῶς καλούμενος Λεύκα, ἐκ παραφθορᾶς ἀπὸ Γλαῦκος εἰς Λεύκα. Ἀντιθέτως τοῦ Μειλίχου, ὁ χειμάρρος οὗτος εἶναι ὀρηκτικώτατος, μὴ ἔχων δὲ ὠρισμένην κοίτην, ἐπιφέρει μεγάλας καταστροφὰς εἰς τὰ κτήματα τῆς Μεσημβρινῆς πεδιάδος τῶν Πατρῶν. Πρὸς τὸ ἀνατολικομεσημβρινὸν μέρος τῆς πόλεως ὅρει ὁ τρίτος χειμάρρος, ἢ μᾶλλον τὸ ἕνμα Ἐλεκίστρας, ὀνομασθεὶς οὕτω ἐκ τοῦ ἐγγυς χωρίου Ἐλεκίστρας, ἐκβάλλων πρὸς τὸ μεσημβρινὸν μέρος τῆς πόλεως, παρὰ τὸ 1ον χιλιόμετρον τῆς ὁδοῦ Ἴτεῶν κοινῶς καλεῖται Διακονιάρης, ὡς μὴ ἔχων ἰδίαν πηγὰς, ἀλλ' ἐπαυτῶν, οὕτως εἰπεῖν, τὰ ὄμβρουα ὕδατα ἐκ τῶν γειτονικῶν λόφων.

Κλιματολογία.

Κλίμα.—Τὸ κλίμα τῶν Πατρῶν εἶναι συγκεκριμένον ἢ μᾶλλον ἥπιον, καθόσον οὔτε μεγάλη ψύχη ἐνσκήπτουσιν ἐν τῇ πόλει, οὔτε ἡ θερμότης τὸ θέρος εἶναι ὑπερβολικὴ· τὸν μὲν χειμῶνα τὸ θερμόμετρον σπανίως κατέρχεται κάτωθεν τοῦ 0°, τὸ δὲ θέρος μόλις κατὰ τὰς μεσημβρινὰς ὥρας ἀνέρχεται τῶν 30° τοῦ ἑκατονταβίου. Εἰς τοῦτο συμβάλλει ἡ τοποθεσία τῆς πόλεως, εὐρισκόμενης ἐπ' αὐτῆς τῆς πικραλίας τοῦ Πατραϊκοῦ κόλπου. Τούτου δ' ἔνεκα τὸν χειμῶνα σπανίως ἐπισκέπτεται ταύτην ἡ χιών, τὸ θέρος δροσίζεται αὕτη ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάσσης πνεόντων Ζεφείρων.

Ἄνεμοι.—Οἱ συνήθως πνέοντες ἄνεμοι εἶναι, τὸν μὲν χειμῶνα καὶ τὸ ἔαρ, οἱ βορειανατολικοί, τὸ δὲ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον, οἱ νότιοι καὶ νοτιοδυτικοί. Κατὰ τὰς νυκτερινὰς καὶ πρωϊνὰς ὥρας, ἰδίᾳ τοῦ θέρους, πνέει καὶ ὁ ἐκ τοῦ Παναγαϊκοῦ ἀλόγειος ἄνεμος, λίαν συντελεστικός διὰ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς πόλεως, ὁ λεγόμενος κοινῶς καταιβατός.

Βροχαί.—Εἰς ἀρχαιοτέρας ἐποχὰς αἱ βροχαὶ ἐν Πάτραις ἦσαν ἄφθονοι καὶ συνεχεῖς, ἐσχάτως ὅμως ἀπέβησαν αὐταὶ ἀραιότεραι, αἱ δὲ θύελλαι σπανίως ἐνσκήπτουσιν. Ἡ ὑγρασία, ἰδίως τὸν χειμῶνα, εἶναι λίαν αἰσθητὴ, ὁσάκις πνέουν νότιοι ἄνεμοι.

Ἱστορία, πληθυνδμός, βιομηχανία, ἐμπόριον κλπ.

Αἱ Πάτραι ὑπῆρξαν μία ἐκ τῶν 12 Ἀχαϊκῶν πόλεων. Πρῶτος οἰκιστῆς